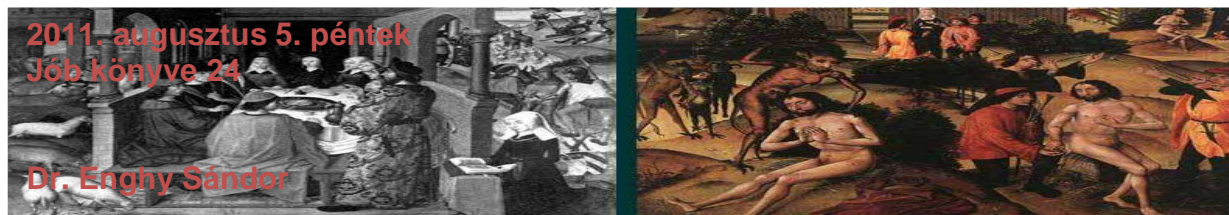

IGAZSÁG ÉS ÉLET

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Lectio continua – Bibliaolvasó kalauz alapján

A gonosz emberek vétkei

^{24,1}Miért nincsenek a Mindenhatónál ítéletre fenntartott idők, miért nem láthatják ítéletének napjait, akik őt ismerik? ^{24,2}Határokat mozdítanak el, nyájakat rabolnak el, és legeltetik. ^{24,3}Az árvák szamarát elhajtják, az özvegyek ökrét zálogul elveszik. ^{24,4}Lekergetik az útról a szegényeket, meg kell lapulnia az ország minden nyomorultjának. ^{24,5}Olyanok, mint vadszamarak a pusztában: kimennek, hogy munkájukkal harapnivalót keressenek, mert a pusztaság ad kenyeret gyermekeinek. ^{24,6}A bűnösök mezején szereznek takarmányt, és az ő szőlőjükben szedegetnek. ^{24,7}Mezítelenül hálnak, ruhátlanul, még hidegben sincs takarójuk. ^{24,8}Zivatar áztatja őket a hegyekben, sziklába kapaszkodnak, ha nincs menedékhelyük. ^{24,9}Letépi az emlőről az árvát, és zálogul viszik el a szegénytől. ^{24,10}Mezítelenül járnak, ruhátlanul, és éhezve hordják a kévét. ^{24,11}Mások házában ütnek olajat, taposnak a borsajtókban, mégis szomjaznak. ^{24,12}A városban haldoklók nyögnek, megsebzettek kiáltanak segítségért, de Isten nem törődik ezzel. ^{24,13}Vannak, akik ellenségei a világosságnak, nem ismerik útjait, nem maradnak ösvényein. ^{24,14}Virradat előtt kel föl a gyilkos, hogy megölje a nyomorultat és a szegényt; a tolvaj pedig éjjel. ^{24,15}A parázna szeme az alkonyatot lesi: Senki szeme ne vegyen észre - gondolja -, és leplet borít az arcára. ^{24,16}Sötétben törnek be a házakba, nappal bezárkóznak, nem akarnak tudni a világoosságról. ^{24,17}Mert mindnyájuknak a sűrű sötétség a reggelük, hiszen megszokták a rémitő, sűrű sötétséget.

Jön a méltó büntetés

^{24,18}Gyorsan eltűnnek a víz színén, birtokuk átkozott lesz az országban, nem tér be többé a szőlőskertekbe. ^{24,19}Szárazság és hőség elnyeli a hó levét, a holtak hazája pedig azokat, akik vétkeztek. ^{24,20}Még az anyaméh is elfelejti őt, férgek csemegéje lesz. Senki sem emlékszik rá többé, összetörik az álnokság, mint a fa. ^{24,21}Mert bántalmazza a meddőt, aki nem szült, és az özvegyvel nem tesz jót. ^{24,22}Isten ereje megnyújtja a hatalmasnak idejét; de bár még áll, nem bízhatik életében. ^{24,23}Biztonságot ad neki és támaszt, de szemmel tartja útjait. ^{24,24}Fölemelkednek, de egy kis idő múlva nincsenek, elsüllyednek, elenyésznek, mint bárki más, levágják őket, mint a kalászatokat. ^{24,25}Nem így van-e? Ki hazudtolhatja meg, ki tehetné semmivé szavamat?

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jób problémája a fejezet első nagy egységében (1–12. vers) tulajdonképpen korábbi panasza értelmében Isten rejtőzködésével kapcsolatos: Ő nem avatkozik az események menetébe, nincs egy olyan külön erre a célra elkülönített tükölt napja, amikor ítéletét leleplezné. Ennek az a veszélye, hogy a bűn büntetlen marad és nem éri meg jónak lenni. Még azok sem tudnak semmit arról, hogy van-e értelme Isten mellett kitartani,

akik Őt ismerik, mert nem jutalmazza meg azt, aki engedelmeskedik neki és nem fizet meg a bűnösnek. Ennek következtében növekszik a bűn, az igazsággal kapcsolatban pedig marad a bizonytalanság (1. vers). Érvelése alátámasztására Jób felsorolja a büntetlenül maradt bűnöket. Voltak, akik földterületet loptak,¹ nyájakat raboltak, melyeket gátlástalanul maguk legeltettek (2. vers).² Ezeket a bűnöket azzal tetézték a bűnösök, hogy nem olyanokkal szemben léptek fel, akik tehetősek voltak és bíróság elé tudták volna őket állítani, hanem a férfi támasz nélkül maradt, szociálisan hátrányos helyzetű apátlan árváktól és özvegyektől vették el állataikat,

¹ A LXX pontosítja a szöveget és beleteszi a hitetleneket (ἀσεβείς). Izraelben nagy hangsúlyt helyeztek a határok elmozdításának tilalmára (5Móz 19,14; 27,17). Az ilyen lopás nagy bűnnek számított.

² A LXX megmászja a szöveg értelmét, amikor arra gondol, hogy a nyáját a pásztorral együtt (σὺν ποιμένι) lopták el. Valószínű a fordítók תרש -t olvasták ירש -nak. Azt akarták kifejezni, hogy akik földet loptak ellopták azzal együtt azt a szolgát is, aki jól ismerte a nyáját, így el is tudta azt látni. Csak a fordítók ezzel a bünt kibécsítették, mert az eredeti szöveg szerint a tolvajok legeltették nyíltan az általuk elloptott földön, immáron automatikusan sajátjukként az általuk eltulajdonított nyáját, vagyis mindezt szemérmetlenül tették, nem félve semmilyen számonkéréstől.

jogtalanságot követve el, a jog látszatával (3. vers).³ Elifáz vádolta hasonlóan Jóbot, aki tudta, hogy ilyesmi megtörténik, de nem általa. A bűnösök arra is képesek a szegénnyel szemben, hogy még gyermekeiket is elszakítják tőlük, biztosítékként használva őket arra, hogy a nekik kölcsönbe adott pénzt visszakapják.⁴ A munkás hiába dolgozik embertelen körülmények között, nem élvezi munkája gyümölcsét (10–11. vers). Szenvedés a mezőn, a városban, kizsákmányolás, éhínség mindenütt és Isten mindezt hagyja. Nem segít, pont úgy, mint Jóbna.⁵ A következő szakasz témája, hogy büntetlenül járják tovább útjukat a bűnösök (13–17. vers). A magyarázók többen nem Jóbna tulajdonítják ezeket a verseket (13–25.), hanem valamelyik barátjának. Aki a 13–17. verseket Jób szájába adja, az a büntetlenül vétkező bűnösök miatti panasznak tekinti a verseket. Jób a bűnösöket a Tízparancsolat 6. 7. és 8. parancsolatának megszegőiként mutatja be. A panasz oka természetesen az, hogy a bűnös azért követheti el tetteit, mert Isten nem akadályozza azt meg.⁶ A fejezet utolsó szakasza a bűnösök büntetését mutatja be (18–25. vers), s a magyarázók szerint nem jól illeszkedik azokhoz a versekhez, melyekben Jób reagál Elifáz harmadik érvelésére. Aki így vélekedik az a barátok stílusát fedezi itt fel, s helyezi a szakaszt a 25. vers kivételével a 27,17 után, Cófárnak tulajdonítva azt. Ez oldaná meg az eddig érvényesülő Elifáz-Jób-Bildád Jób-Cófár-Jób sémából hiányzó Cófár beszéd problémáját. Mások Jób szavairól beszélnek a szakaszban, amelyeket ő csak barátaitól idéz. Van, aki arra gondol, hogy Jób ítéletre vonatkozó kívánsága jelenik itt meg, vagy ahhoz kapcsolódóan átkaival erősíti meg azt. Az értelmezések tárházában az a feltételezés is logikus, hogy Jób harcai ellenére sem adta fel hitét, meggyőződését, mely szerint számára egyértelmű: a bűnös biztonságérzete ellenére is (23. vers) elnyeri méltó büntetését és ennek tényét semmi nem változtathatja meg (25. vers).

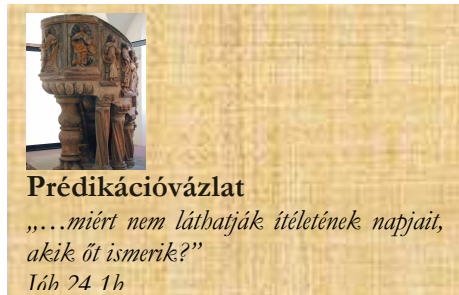
---

³ Az ökor és szamar az ember létfenntartásának alapvető eszköze volt, ezért azt nem lehetett zálogba venni valakinek az adóssága fejében. Valószínű a bűn súlyosbítása a szerepe annak, hogy ez a tett itt említésre kerül. Hammurabi törvényei szerint büntetést kellett fizetnie annak, aki ökröt vett zálogba. – GORDIS: *The book of Job*, i. m., 264.

⁴ Bizonyos szövegek a 9. versben súlyosbítják a bünt, amikor azzal kapcsolatban ami a nyomorult nehezedik (עֲלֵי עֲלֵי) –ra javítva a szöveget azokról beszélnek, akik a szegény csecsemőjét szakítják le anyjuk emlőjéről.

⁵ Az eredeti szöveg tartalma: Isten nem rendezi el az erkölcstelenséget, azt ami nem helyénvaló, vagy nem tulajdonít semmit ennek a nyomorúságnak (לֹא יִשְׁמַע הַפֶּלֶא). Ezt a szöveget érti úgy a szír fordítás, hogy nem fogadja el, nem hallgatja meg az imádságot, imádságukat. Ennek olvasata lehet a הַפֶּלֶא/הַפֶּלֶא הַפֶּלֶא. - does not accept their prayer - *The Holy Bible from ancient Eastern manuscripts, containing the Old and New Testaments, translated from the Peshitta, the authorized Bible of the Church of the East by George M. Lamsa, Philadelphia, Holman, 1957, 575.*

⁶ A 14–18 versek a fordítók számára nehezen értelmezhetők, szövegromlásokat mutató szakaszt tartalmaznak. Eredetileg a LXX-ban benne sem voltak. Ennek oka lehet az is, hogy nem találták a héber eredetit, vagy ezeket a szörnyűségeket bele sem akarták tenni az anyagba. A fejezet további verseiben szereplő egyes szavak jelentése is bizonytalan és a hagyományozott szöveg minőségére erősen neheztíti a megértést.

Az életben vannak miértek. Ezeknek a miérteknek fontos szerepe van a kutatásban. A tudós azért kutat mindig tovább és tovább, mert miértjei vannak, melyekre választ keres.

Sorsunk kérdései ezeknél a miérteknél súlyosabb kérdéseket vetnek fel. Egyetlen öngyilkos sem lenne a világon, ha a sorskérdések miértjének súlyát nem érezné az ember. Jób könyvének 24. fejezete egy nagy miért, melynek üzenete van a válaszok keresésére és megtalálására nézve.

1. Jób gyötrő kérdése a mi kérdésünk is. Miért van annyi igazságtalanság ezen a világon? Hogy élhet vissza hatalmával az ember? Miért nem tudja megváltoztatni a sorsát a szegény, aki ki van szolgáltatva a világ pénzembereinek? Miért uralkodhatnak rajtunk olyanok, akik csak ígéretnek megoldásokat, de csak növelik a problémákat? Ezeket a miérteket még jobban kielezi a kérdés: miért nem ítél az Isten? Miért tűri, hogy szaporodjon a bűn és nehezebb legyen az ember sorsa ezen a világon? Biztos izgalmas kérdései vannak a tudománynak és a hétköznapi problémák is tartogatnak kérdéseket, de a vallásos ember sorskérdéseit érintő miértjei még inkább hűsbavágóak. Isten nélkül tudományos oknyomozást folytathatunk, hibákat, felelősöket találhatunk és megvan a válasz: ő a probléma oka, valaki hibát követett el, majd, ha többet tudunk, kiküszöböljük a problémát. Istennel a probléma bonyolultabb. Miért tűri a gonosz gonoszságát, ha Ő jót akar? Miért nem könnyíti azok terheit, akik Benne hisznek, akaratát kutatják, Őt keresik és ragaszkodnak Hozzá? Jób látta a világ problémáit, melyeket barátai csak súlyosítottak. Arra hivatkoztak, hogy Isten igazságos, Jób pedig csak igazságtalanságot látott maga körül, s ezzel kapcsolatban számára is égetővé vált a kérdés: ha Isten nem bünteti meg a bűnt, mi értelme annak a hitnek, amely Őt követi?

2. Izráel királysága helyreállításának kérdése Jézus tanítványai számára is kérdés maradt (ApCsel 1,6). A rómaiak uralma Isten népe számára kérdésessé tehetette Isten uralmát, hiszen az a nép nem volt ellensége a világoságnak, hanem tudta, hogy nekik a pogányok számára kell világosággá lenni. Isten népe nem a gonoszság sötétjét szerette, hanem Isten ismeretével foglalkozott, mert őt akarta megismerni. Nem olyan egyszerű volt számára annak megértése az első nagypéntek után, hogy még mindig római igényeket kell kielégíteniük. Jób óta nagyot lépett előre a történelem, de az alapvető probléma hosszú idő távlatában is megmaradt: miért nem mutatja meg hatalmát az Isten? Meddig kell még telnie az időnek ahhoz, hogy akiknek fontos az Ő ismerete, azok biztosak lehessenek uralkodásában. Abban, hogy van értelme hinni és a gonosz biztonságérzete ingatag alapokon áll, s megcsalja önmagát, mert eljön ítélete, ha várat is magára.

3. Nagy mélységeket jár meg az, aki komolyan veszi az életet és bele mer gondolni a problémákba. Mert azok sokszor nem erősítik meg Isten hatalmának tényét. Jób is nagy mélységeket járt meg. Mert nem a felszínen tájékozódott, hanem az élet szörnyűségeit Isten hatalmával és Belé vetett hitével próbálta összeegyeztetni. Bizonyára nem véletlen, hogy pont egy olyan könyvben fordul elő legtöbbször az Ószövetség Mindenhatót jelölő szava (31-szer a 48-ból), amelyben központi helye van az igaz szenvedésének és az ezzel kapcsolatos sorskérdések sokaságának.⁷ Jób akármilyen bizonytalanságban volt is, számára Isten Mindenható volt, akinek van elég ereje⁸ ahhoz, hogy végül megfékezze a gonosz hatalmát. Az Újszövetség népének gyermekeiként mi teljes bizonyossággal tudhatjuk, hogy Istennek nem csupán ereje elegendő, hanem kegyelme is (2Kor 12,9 – „Elég neked az én kegyelmem...”). Ezt nem csak Pál tudhatta, hanem mi is, égető sorskérdéseink miértjei ellérére.

⁷ Ez a szó a אֱלֹהִים, melynek rabbinikus magyarázata: az, aki elég. Ő mondta ezt a világra. - „Almighty”, is explained as a compound of אֱלֹהִים ‘who (said)’, אֵין ‘Enough’”. Hagigah, in: EPSTEIN, I. (ed.): *The Babylonian Talmud, Seder Mo'ed*, London, Soncino press, 1938, 64.

⁸ Nem véletlenül fordítja a LXX a Jób 5,17-ben a אֱלֹהִים -τ παντοκράτωρ -ral. Neki mindenre van ereje, biztosan tart kezében mindeket.